वायकः-यिका, [1]वापकः-यिका, विवासकः-सिका, वावायकः-यिका ;
वाता-त्री, वापयिता-त्री, विवासिता-त्री, वावायिता-त्री ;
इत्यादिकानि रूपाणि सर्वाण्यपि विशेषरूपाणि विना भौवादिकपायतिवत् (1062) ज्ञेयानि । [2]वानम्, [3]वायुः इमे रूपे विशेषेण भवतः ।

(1652) "**व्यच व्याजीकरणे**" (VI-तुदादिः-1293. सक. सेट्. पर.)

अत्र **क्षीरतरङ्गिण्यां** 'व्यच संभवे' इति पठित्वा '**व्यज व्याजीकरणे**' इति पृथक् धातुत्वेन पठ्यते। किं च '–'**व्याजीकरणे**' लिङ्गाद् घञि कुत्वाभावः– व्याजः' इति च दृश्यते । '—व्याजीकरणे—निमित्ते' इति **काशकृत्स्नः**। **मैत्रेयचन्द्रकाशकृत्स्नशाकटायनहेमादयः** 'व्यच—' इत्येव पठन्ति । '**व्यच**—' इत्येव न्याय्यम् इति **धा. का. व्या.** (2-73) दर्शनाज्ज्ञायते । व्याचकः-चिका, व्याचकः-चिका, [4]विव्यचिषकः-षिका, वाव्य[वेवि]चकः-चिका ; व्यचिता-त्री, व्याचयिता-त्री, विव्यचिषिता-त्री, वाव्य[वेवि]चिता-त्री ; इत्यादिकानि रूपाणि सर्वाण्यपि भौवादिकक्लथतिवत् (280) ज्ञेयानि । [5]विचन्-ती, [6]विचिता-त्री,

---

1. णिजन्ते सर्वत्र-आदन्तलक्षणः पुगागम इति विशेषः ।
2. 'ओदितश्च' (8-2-45) इति निष्ठातकारस्य नत्वे रूपमेवम् ।
3. '**कृवापा—**' [द. उ. 1-86] इति उण्प्रत्यये रूपमेवम् । वाति वायति वा द्रव्याणि इति **वायुः** । "**भाष्यकार**मते अजेरपि धातोः 'यजिमनि—' (द. उ. 1-134) इत्यादिना बहुलग्रहणाद् युचि 'वा यौ' (2-4-57) इत्यनेन वादेशे '**वायुः**' इति पदं सिद्ध्यति" इति प्रकृतसूत्रे (द. उ. 1-86) **टिप्पण्यामुक्तम्**। तथा च **भाष्ये** 'न तर्हीदानीमिदं 'वा यौ' (2-4-75) इति वक्तव्यम् । वक्तव्यं च । किं प्रयोजनम् ? नेयं विभाषा । किं तर्हि ? आदेशोऽयं विधीयते । 'वा' इत्ययमादेशो भवत्यजेर्यौ परतः—**वायु**रिति" इत्येवं दृश्यते ।
4. सनोऽकृत्त्वात् न सम्प्रसारणम् । '—अनसि' (वा. 1-2-1) इति प्रसज्यप्रतिषेध इति वादिनां मते तु सनोऽपि कित्त्वेन 'ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचति—' (6-1-16) इत्यादिना सम्प्रसारणे,पूर्वरूपे च **विविचिषकः-षिका**, इत्यादीनि रूपाणीति बोध्यम्।
5. शतरि 'दिवादिभ्यः—' (3-1-69) इति श्यन् । तस्य 'सार्वधातुकमपित्' (1-2-4) इति अपित्सार्वधातुकत्वात् ङिद्वद्भावः । तेन चकारात् किति च संप्रसारणम् भवति । अतो गुणाभावश्च । तेन रूपमेवम् ।
6. '**व्यचेः** कुटादित्वमनसीति वक्तव्यम्' (वा. 1-2-1) इति ङिद्वद्भावात् संप्रसारणमिति ज्ञेयम् । **उरुव्यचाः** इत्यत्र गतिकारकपूर्वस्यापि असुन् । '–अनसि'(वा. 1-2-1) इति पर्युदासात् न कित्त्वम् । **पदमञ्जर्याम् उद्विचिता** इति । **न्यासेऽपि** एवमेव ।